

SAMMANHÅLLANDE NYHETER?

ANNIKA BERGSTRÖM

Hållbar utveckling i ett samhälle syftar, som redogjorts för i bokens inledningskapitel, inte bara på ekologisk hållbarhet utan också på social hållbarhet, där social sammanhållning kan sägas utgöra en central del. Det behövs något som binder samman människor för att de ska känna att de ingår i något större och för att de ska kunna samarbeta för att nå gemensamma mål (Strömbäck 2015). Medier spelar en central roll för den sociala sammanhållningen i västerländska demokratier. De nationella medierna, framför allt televisionen, har historiskt verkat som en sammanhållande kraft som skapar samhörighetskänslor. Genom att ta del av samma nyhetsrapportering får människor ungefär samma information om vad som sker i samhället – både det nära och det fjärran. Människor som lever under olika omständigheter får gemensamma referensramar. Omvänt kan en allt mer fragmenterad mediekonsumtion tänkas bidra till försvagad social sammanhållning. (Ds 2013:19, sid 179; Strömbäck 2015).

Lokal journalistik har visat sig öka människors samhällsengagemang signifikant (Kleis Nielsen 2015). Användningen av lokal journalistik har också visat sig inverka på människors kännedom om lokalpolitiska förhållanden och i förlängningen också på människors möjlighet att ta ställning i olika lokalpolitiska frågor (Ohlsson m.fl. 2015). Det har också visat sig finnas samband mellan graden av anknytning till lokalsamhället och lokal journalistik i traditionella medier (Bergström 2012; Elvestad, 2009; Skogerbo och Winsvold 2011)

Medieutbudet har exploderat de senaste årtiondena och det finns en i det närmaste obegränsad tillgång till nyheter och information från hela världen. Den pågående statliga medieutredningen konstaterade i sitt första delbetänkande (SOU 2015:94) att det skett stora förskjutningar i distributionen av nyheter vilket i sin tur avspeglar sig i människors medievanor det senaste decenniet – från traditionellt distribuerade medier till digitala publikationer. Samtidigt som allt fler nyhetskällor blir tillgängliga för allt fler identifierar utredningen luckor i struktur och användning. Det handlar dels om nedläggning av såväl dagstidningar som tv-redaktioner som skillnader i användning av nyheter vid jämförelser mellan olika grupper.

Det här kapitlet syftar till att rita en nyhetskarta över Västsverige. Inledningsvis jämförs användningen av olika nyhetsmedier för att på det sättet ge en bild av vad som når ut brett respektive smalt. Därefter analyseras nyhetsanvändningen i olika befolkningsgrupper, först med fokus på hur den sammanlagda användningen av olika nyhetsmedier ser ut beroende på socio-demografiska bakgrundsfaktorer, intresse för politik och nyheter samt tillit till andra människor. Därefter analyse-

ras olika grupper val av specifika nyhetskanaler. Den sista frågan som besvaras i kapitlet är hur sambanden mellan användning av olika nyhetsmedier ser ut i den västsvenska befolkningen.

Att förstå nyhetskonsumtion

Människors nyhetsdiet är mycket komplext sammansatt av olika kanaler som konsumeras på olika tider och platser och karaktäriseras som regel av en mix av olika kanaler, plattformar och källor (Chyi m.fl. 2010; Dimmick m.fl. 2004; Ohlsson 2013; Färdig och Westlund 2014; Shehata och Wadbring 2012). Med digital distribution på en rad olika, mobila plattformar har komplexiteten också ökat. I den digitala nyhetsvärlden har vi gått från att använda en enda plattform till att använda två eller flera där smartphones har blivit en allt vanligare väg (Färdig och Westlund 2014; Reuters Institute Digital News Report 2014).

Utbudet sätter de yttre ramarna för nyhetskonsumtionen och innehållet i de nyheter som finns tillgängliga är naturligtvis en viktig faktor för effekterna av att konsumera nyheter. Men det finns också flera individuella faktorer som påverkar om vi väljer att konsumera nyheter eller inte. Enskilda människors intresse, förmågor och kognitiva resurser samspelar med utbud och innehåll och har visat sig bidra till att olika människor dels gör olika, dels kan och vet olika. Individuella faktorer gör att vi har olika motiv för att ta del av, eller inte ta del av nyheter. På en generell nivå finns ett behov av att hålla sig uppdaterad med vad som händer i samhället. Det här informationsbehovet har flera dimensioner. Dels kan man behöva veta vad som händer för att kunna orientera sig i vardagen, dels kan man vilja hålla sig uppdaterad för att kunna ingå i sociala sammanhang (McQuail 2010).

Olika människors intressen, förmågor och kognitiva resurser gör att olika grupper väljer att använda eller inte använda nyheter och att olika grupper också gör delvis olika val när det gäller nyhetsmedier och plattformar. Socio-demografiska faktorer som kön, ålder och också utbildning inverkar på de här valen, liksom graden av politiskt intresse och naturligtvis intresse för nyheter på en generell nivå. När det gäller användningen av nyheter i digitala miljöer har mer generella, digitala vanor också betydelse för om och var användning sker.

På en generell nivå har det visat sig att kvinnor mindre intresserade av nyheter än vad män är. Om man däremot studerar användning av nyheter på olika geografiska nivåer finner man att mäns och kvinnors intressen drar åt olika håll. Kvinnor uppvisar lite större intresse för lokala nyheter medan män har visat sig vara lite mer intresserade av att ta del av internationella nyheter (Elvestad och Blekesaune 2008; Sternvik 2010).

Tidigare analyser av nyhetskonsumtion har tydligt visat på betydelsen av ålder, framför allt för användningen av lokal nyhetsjournalistik. Ju äldre, desto mer frekvent konsumtion (Elvestad och Blekesaune 2008; Sternvik 2010). Unga människor

i dagens samhälle väljer bort den lokala nyhetsjournalistiken för andra typer av medieinnehåll i betydligt högre grad än vad äldre generationer har gjort (Bergström 2012; Ohlsson 2013; Westlund och Weibull, 2013). En analys av olika åldersgruppers tillägnelse av digitala nyheter visar också att webbnyhetsanvändarna är något yngre än användarna av traditionella distributionsformer, och att skillnaderna mellan yngre och äldre kan variera något beroende på vilka nyhetsdistributörer som avses (Bergström 2005; Färdigh och Westlund 2014; Shehata och Wadbring 2012; Taipale 2012; Wadbring och Bergström 2015)

Utbildningsnivå är en annan faktor som visat sig förklara en del av människors nyhetsvanor. Skillnaden mellan personer med låg och hög utbildning är särskilt framträdande för lokala nyheter, men mönstren varierar beroende på vilket nyhetsmedium som studeras. Medan andelen lågutbildade är betydligt större än andelen högutbildade för lokala radio- och tv-nyheter råder motsatt förhållande för tidningsläsning (Bergström 2012; Clerwall 2012). Personer med högre utbildning har också visat sig vara något mer orienterade mot globala nyheter medan personer med lägre utbildning orienterar sig mot lokala nyheter i något större utsträckning (Bergström 2014; Ohlsson 2013; Weibull 1983). De här skillnaderna i socio-ekonomisk status kan identifieras oavsett om man mäter traditionella eller digitala distributionsformer – ju högre socio-ekonomiska resurser, desto mer nyhetsanvändning (Lithner 2000; Shehata och Wadbring 2012; Skogerbo och Winsvold 2011).

Sammantaget kan man konstatera att nyhetsanvändning är förhållandevis komplext sammansatt av individuella faktorer, livssituation och enskilda personers intresseinriktningar. En faktor som drar ner potentiell nyhetsanvändning kan rent teoretiskt vägas upp av en annan faktor som inverkar positivt på användning. När man vill rita en bild över hur nyhetsanvändningen ser ut och hur man kan tolka social sammanhållning utifrån just den här dimensionen är det därför viktigt att ta in de här faktorerna för att skapa en övergripande förståelse.

Olika nyheter, olika räckvidd

Det första steget i analysen blir att titta på hur utbredda olika nyhetstyper är i Västsverige. Vissa sammanslagningar har gjorts av de frågor som ställts i den västsvenska SOM-undersökningen 2015. Dessa framgår i tabell 1 och i tabellkommentaren. Som mått på regelbunden användning används minst tre dagar i veckan för samtliga nyhetsmedier.

Mest spridda i den västsvenska vuxna befolkningen är nationella tv-nyheter (tabell 1). Närmare tre fjärdedelar – 72 procent – tittar på Aktuellt, Rapport eller Nyheterna i TV4 minst tre dagar i veckan. Morgontidning på papper når över hälften – 59 procent – på regelbunden basis, och ungefär hälften – 52 respektive 48 procent – tittar på Västnytt eller lyssnar på lokala nyheter i P4 regelbundet. Runt 40 procent av befolkningen använder nationella radionyheter (Ekonyheter och/eller P3 Nyheter) och kvällstidning på webben minst tre dagar i veckan. Digi-

tala morgontidningar har en regelbunden läsarskara på 33 procent och nyheter i sociala nätverksmedier når lika många. Radio- och tv-nyheter på webben har en regelbunden skara användare på knappa 20 procent, utländska nyheter på 10 procent och kvällstidningar på papper strax under 10 procent.

Tabell 1 Användning av olika nyheter bland boende i Västsverige 2015 (procent)

	Nyheter i lokala P4	Nationella radio-nyheter	Nationella tv-nyheter	Västnytt från SVT	Morgontidning, papper	Morgontidning, webb	Kvällstidning, papper	Kvällstidning, webb	Radio/tv-nyheter, webb	Utländska nyheter	Nyheter sociala medier
Dagligen	32	22	43	28	37	17	3	26	9	5	20
5-6 dgr/vecka	7	7	15	12	9	7	1	7	4	2	6
3-4 dgr/vecka	9	11	15	13	13	10	3	9	6	3	7
1-2 dgr/vecka	11	11	12	13	12	12	7	9	9	5	7
Mer sällan	20	20	9	17	16	20	33	18	23	15	11
Aldrig	21	29	6	18	14	35	53	31	50	70	50
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Minst 3 dgr/v	48	40	72	52	59	33	7	42	18	10	32
Antal svar	2 798	2 811	2 804	2 801	2 809	2 797	2 789	2 788	2 797	2 796	2 794

Kommentar: Frågorna lyder *Hur ofta brukar du ta del av följande nyhetsprogram eller nyhetstjänster?* (radio- och tv-kanaler namnges i fasta svarsalternativ) *Hur ofta läser eller tittar du i någon morgontidning på papper?* (Göteborgs-Posten och Metro namnges, en rad där respondenten kan skriva in annan morgontidning finns med) *Hur ofta brukar du ta del av nyheter från följande?* (Aftonbladet och Expressen/GT namnges, åtskillnad görs för läsning på papper respektive internet) *Hur ofta brukar du ta del av nyheter för följande på internet?* (kanaler namnges i fasta svarsalternativ). Följande sammanslagningar har gjorts för analysen: *radionyheter*=ekonyheter och/eller nyheter i P3; *nationella tv-nyheter*= rapport/aktuellt och/eller Nyheterna i TV4; *morgontidning på papper* = Göteborgs-Posten, annan morgontidning och/eller Metro; *morgontidning på webb*= Göteborgs-Posten, annan lokal morgontidning, Metro, Dagens Nyheter och/eller Svenska Dagbladet; *kvällstidning på papper* respektive *webb*= Aftonbladet och/eller Expressen/GT; *radio/tv-nyheter på webb*= Sveriges Radio och/eller Sveriges Television. *Utländska nyhetssajter* och *Sociala medier* fanns med som enskilda svarsalternativ i formuläret. Svarsskalan för samtliga frågor framgår i tabellen.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2015.

De traditionella mediernas digitala nyhetspublicering har nått allt större publikandelar över tid, och kvällstidningarna har, sedan internets start i mitten av 1990-talet, nått störst publikframgång digitalt. Det nya i sammanhanget är att nyheter via sociala medier når långt ut i befolkningen (jfr Bergström 2016). I det sammanhanget samsas nyheter som nås direkt från etablerade nyhetsleverantörer genom att man gillar eller följer deras uppdateringar med nyheter från olika källor som delas av ens vänner i nätverken.

Intressant att notera är också andelen som inte använder olika typer av nyheter, den varierar märkbart mellan olika nyhetsmedier. Det är få som aldrig tar del av nationella tv-nyheter – sex procent. Det är lite drygt dubbelt så många som aldrig tittar på Västnytt eller läser morgontidning på papper, och 20-30 procent som aldrig använder lokala eller nationella radionyheter. Omkring en tredjedel läser aldrig morgon- eller kvällstidning på webben. Runt hälften av den västsvenska befolkningen tar aldrig del av radio- och tv-nyheter på webben eller nyheter i sociala medier, och en övervägande majoritet – 70 procent – använder aldrig utländska nyheter på internet. De här resultaten antyder att andelen västsvenskar som aldrig använder nyheter är mycket liten. En analys av hur användningen av olika nyhetsmedier hänger samman följer nedan.

Sammantagen nyhetsanvändning

I nästa steg ska vi analysera den sammanlagda, regelbundna användningen (minst 3 dagar i veckan) av de nyhetsmedier som presenterats ovan i olika grupper av befolkningen. I analysen har de förklaringsfaktorer som redovisades ovan använts för att förstå den sammanlagda nyhetsanvändningen bland västsvensarna: kön, ålder, utbildningsnivå, hushållsinkomst, politiskt intresse samt intresse för nyheter på lokal och nationell nivå.

En jämförelse mellan mäns och kvinnors nyhetsmedier visar på mycket små skillnader, med en tendens till något fler medier bland män än bland kvinnor (tabell 2). Ålderskillnaderna är däremot stora så till vida att de äldsta i undersökningen har en bredare nyhetsanvändning än de yngsta – 4,35 medier jämfört med 3,12. Spridningen bland äldre är dessutom mindre än bland yngre, vilket tyder på att användningen är mer likartad i den förra gruppen än i den senare.

Skillnader beroende på utbildningsnivå följer tidigare kända mönster genom att antalet nyhetsmedier är något fler bland personer med hög utbildning än bland de med lägre. Nyhetsanvändningen inbegriper också fler medier bland personer med hög inkomst än bland personer med låg.

Politiskt intresse och intresse för nyheter är de faktorer som har störst betydelse för hur många nyhetskanaler man regelbundet tar del av. Personer som är mycket intresserade av politik och av lokala och nationella nyheter har betydligt fler nyhetsmedier på sin repertoar än vad personer som inte alls är intresserade har. Nu bör noteras att personer som inte alls är intresserade av vare sig politik eller nyheter är mycket få i undersökningen, varför utfallet bör tolkas med försiktighet.

När man diskuterar nyhetskonsument i relation till social sammanhållning kan det också vara av intresse att titta på sambanden mellan mellanmännisklig tillit och sammanlagda antalet nyhetsmedier. Det visar sig då att personer med hög tillit till andra människor har ett högre antal nyhetskanaler som de regelbundet konsumerar jämfört med personer med låg tillit till andra. Sambanden antyder att tillit och nyhetskonsument skulle kunna förstärka varandra, och i förlängningen båda bidra positivt till social sammanhållning i samhället.

Tabell 2 Sammanlagd nyhetsanvändning i den västsvenska befolkningen som helhet samt i olika grupper, 2015 (medelvärde 0-11 och standardavvikelse)

		Genomsnittligt antal nyhets- medier (0-11)	Std	Antal svar
Samtliga		4,11	1,99	2 814
Kön (eta=0,09)	Kvinna	3,94	1,93	1 437
	Man	4,29	2,04	1 370
Ålder (eta=0,25)	16-29 år	3,12	2,05	393
	30-49 år	3,85	2,12	809
	50-64 år	4,63	1,92	750
	65-85 år	4,35	1,68	860
Utbildningsnivå (eta=0,06)	Låg	3,89	1,81	495
	Medellåg	4,07	2,04	795
	Medelhög	4,23	2,06	622
	Hög	4,24	1,96	834
Hushållsinkomst (eta=0,14)	Max 300 000 SEK	3,74	1,96	668
	Mellan 301 000 och 700 000 SEK	4,21	1,95	1 099
	Mer än 700 000 SEK	4,48	2,01	742
Intresse för politik (eta=0,29)	Mycket intresserad	4,85	1,98	458
	Ganska intresserad	4,36	1,90	1 357
	Inte särskilt intresserad	3,59	1,88	812
	Inte alls intresserad	2,54	1,94	142
Intresse för nyheter om Sverige (eta=0,34)	Mycket intresserad	4,75	1,91	1 214
	Ganska intresserad	3,86	1,87	1 305
	Inte särskilt intresserad	2,39	1,79	142
	Inte alls intresserad	1,17	1,49	24
Intresse för nyheter om egna kommunen (eta=0,31)	Mycket intresserad	4,76	1,90	1 183
	Ganska intresserad	3,89	1,87	1 232
	Inte särskilt intresserad	2,99	2,01	230
	Inte alls intresserad	1,56	1,65	27
Tillit till andra människor (eta=0,09)	Hög tillit	4,26	1,90	1 647
	Medelhög tillit	4,01	2,08	790
	Låg tillit	3,69	2,05	259

Kommentar: För frågans lydelse, se kommentar till tabell 1. Tabellen visar genomsnittligt antal regelbundet använda nyhetsmedier. Regelbundet avser användning av respektive nyhetsmedium minst 3 dagar i veckan. Tillit till andra människor är mätt på en 11-gradig skala från 0 till 10. Svaren har grupperats i tre kategorier: hög tillit=7-10, medelhög tillit=4-6 samt låg tillit = 0-3. Eta är ett sambandsmått som visar styrkan i sambandet mellan en oberoende variabel på nominalskalenivå och en beroende variabel på intervallskalenivå. Måttet varierar mellan 0 och 1. Värdet nära noll innebär att samband saknas. Ju längre avstånd från 0 desto starkare är sambandet. Det teoretiska max-värdet betyder att all variation i den beroende variabeln kan föras tillbaka till kategoriseringen.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2015.

Intressant att notera är att ingen av de analyserade grupperna uppvisar nollvärde i den sammantagna nyhetsanvändningen. En närmare analys av utfallet av sammanläggningen av nyhetskanaler visar att det är 95 svarspersoner (3,4 procent) som har värde 0 i indexet. Då gruppen är mycket liten är det svårt att dra några statistiskt säkerställda slutsatser om den. Tendensen är att det är något fler kvinnor än män, att det snarare är personer under än över 50 år som inte konsumerar några av de efterfrågade nyhetsmedierna, att lägre inkomst verkar ha viss betydelse, och att politiskt intresse inverkar så till vida att de som är mycket intresserade av politik är mycket få i den här gruppen. Utbildningsnivå och intresse för lokala och nationella nyheter uppvisar inga entydiga mönster.

Val av nyhetsmedier i olika befolkningsgrupper

Som beskrivits ovan skiljer sig användningen av nyheter inte bara i antalet kanaler och bredden i nyhetskonsumtion utan också i vilka kanaler olika grupper väljer att använda. Den här studien kan bekräfta de mönstren (tabell 3).

Statistiska säkerställda könsskillnader uppvisas för lokala och nationella radionyheter, morgon- och kvällstidningar på webben samt också radio- och tv-nyheter, utländska nyheter på webben och nyheter via sociala medier. Andelen kvinnor som regelbundet använder nyheter i sociala medier är något större än andelen män, medan mönstret är det omvända för övriga nämnda nyhetskanaler. Detta är helt i linje med vad tidigare forskning visat (Bergström 2014).

Åldersmönstren i användning av olika nyhetsmedier återspeglar i stort sett vad som är känt sedan tidigare. I de flesta fall är andelen äldre regelbundna användare signifikant högre än andelen yngre. Detta är särskilt tydligt för lokala radio- och tv-nyheter, nationella tv-nyheter och läsning av morgontidning på papper. Samma mönster, med något svagare samband, uppmäts också för nationella radionyheter.

För några nyhetsmedier uppmäts omvända skillnader, det vill säga att användningen är mer utbredd bland yngre än bland äldre. Detta är särskilt tydligt för användningen av nyheter i sociala medier, där användningen är mer än åtta gånger mer utbredd bland personer yngre än 30 år än bland de som är 65 år och äldre. Stora åldersskillnader finns också för kvälls- och morgontidningsläsning på webben. Skillnaderna här går framför allt mellan personer yngre än 65 år och de som är äldre. Den högsta användningen uppmäts bland personer i åldrarna 30 till 49 år. För regelbunden läsning av kvällstidning på papper och användning av radio/tv-nyheter samt utländska nyheter på webben uppmäts små eller inga skillnader beroende på ålder.

Tabell 3 Regelbunden användning av nyhetsmedier i olika grupper (procent minst 3 dagar i veckan och Kendall's Tau-c)

	Nyheter i lokala P4	Nationella radio- nyheter	Nationella tv- nyheter	Västnytt från SVT	Morgon- tidning, papper	Morgon- tidning, webb	Kvälls- tidning, papper	Kvälls- tidning, webb	Radio/tv- nyheter, webb	Utl. nyheter webb	Sociala medier	Antal svar
Alla	48	40	72	52	59	33	7	42	18	10	32	2 661
Kvinnor	45	37	72	52	59	29	7	37	16	6	36	1 423
Män	52	43	72	52	58	37	7	47	20	13	28	1 364
Kendall's Tau-c	0,07***	0,06***	0,00	0,00	-0,02	0,08***	0,01	0,10***	0,05***	0,07***	-0,08***	
16-29 år	18	18	42	20	30	36	4	48	16	13	68	391
30-49 år	37	39	57	31	42	45	4	54	20	12	45	804
50-64 år	57	47	84	63	68	35	8	44	19	12	27	749
65-85 år	64	44	91	78	79	19	11	26	16	4	8	848
Kendall's Tau-c	0,35***	0,16***	0,40***	0,49***	0,40***	-0,18***	0,06***	-0,22***	-0,02	-0,08***	-0,44***	
Låg utbildning	60	31	84	64	70	17	13	29	13	4	9	488
Medellåg	50	38	72	53	56	30	8	48	15	6	32	793
Medelhög	48	39	71	50	56	36	4	47	21	11	39	621
Hög utbildning	40	49	68	47	57	43	4	41	21	15	40	830
Kendall's Tau-c	-0,15***	0,14***	-0,11***	-0,12***	-0,08***	0,19***	-0,07***	0,05*	0,07***	0,09***	0,21***	
Max 300 000	46	32	72	56	60	23	9	32	13	10	24	662
Mellan 301 000 och 700 000	50	40	73	54	58	34	6	45	18	9	33	1 095
Mer än 700 000	46	49	72	48	58	44	4	52	23	12	41	742
Kendall's Tau-c	-0,01	0,13***	0,00	-0,06**	-0,02	0,17***	-0,04***	0,16***	0,08***	0,02	0,13***	
Mkt intr. av politik	49	52	76	60	64	45	8	43	28	23	38	453
Ganska intr.	52	44	78	58	61	35	7	43	20	8	31	1 349
Inte särskilt intr.	44	30	67	43	54	26	6	40	12	6	31	807
Inte alls intr.	27	16	43	25	38	21	8	41	7	4	26	141
Kendall's Tau-c	-0,09***	-0,20***	-0,14***	-0,18	-0,11***	-0,14***	-0,01	-0,02	-0,12***	-0,11***	-0,05**	
Mkt intr. av nyheter från egna kommunen	60	47	82	65	66	38	7	49	21	8	35	1 176
Ganska intr.	43	39	69	48	56	32	6	39	17	10	31	1 230
Inte särskilt intr.	21	28	46	25	40	25	5	36	15	18	38	229
Inte alls intr.	15	15	30	4	18	4	4	26	0	19	23	26
Kendall's Tau-c	-0,24***	-0,12***	-0,21***	-0,26***	-0,16***	-0,10***	-0,02	-0,11***	-0,05***	0,05***	-0,02	
Mkt intr. av nyheter från Sverige	54	49	81	61	64	41	7	47	24	13	35	1 209
Ganska intr.	46	37	70	49	56	29	6	41	14	8	32	1 299
Inte särskilt intr.	30	18	40	25	39	18	5	27	6	9	24	141
Inte alls intr.	17	4	12	9	25	8	4	17	0	8	12	24
Kendall's Tau-c	-0,12***	-0,16***	-0,19***	-0,19***	-0,13***	-0,15***	-0,01	-0,10***	-0,12***	-0,05***	-0,05**	
Hög tillit till andra människor	50	45	74	55	62	34	6	41	19	9	32	1 642
Medelhög tillit	48	35	71	50	55	33	10	43	17	9	33	784
Låg tillit	40	28	66	46	48	31	6	47	14	16	31	255
Kendall's Tau-c	0,04*	0,12***	0,05**	0,06***	0,10***	0,02	-0,02*	-0,03	0,03	-0,03*	0,00	

Kommentar: För frågans lydelse, se kommentar till tabell 1. *** p<0.001, ** p<0.01, * p<0.05

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2015.

Vissa socio-ekonomiska skillnader i val av nyhetsmedier kan också skönjas i den västsvenska SOM-undersökningen. Utbildning inverkar negativt på användningen av flera medier – lokala radio- och tv-nyheter, morgon- och kvällstidningsläsning på papper – vilket till stor del förklaras av att många äldre i undersökningen också har en låg utbildning så som utbildning mäts i undersökningen. Utbildningsnivå uppvisar positivt samband med användningen av nationella radionyheter, morgontidningsläsning på webben och användning av nyheter i sociala medier. Även här kan man anta att ålder och utbildning samvarierar. Liknande mönster uppvisas även när det gäller användning av olika nyhetsmedier och hushållsinkomst.

Politiskt intresse inverkar positivt på de flesta nyhetsmedier som studerats här. En negativ korrelation (Tau-c) i tabellen betyder att användningen av nyhetsmediet är mer utbredd ju större politiskt intresse respondenten har angett. Inverkan av politiskt intresse är särskilt stort för nationella radio- och tv-nyheter och läsning av morgontidning på webb. Politiskt intresse har mindre inverkan på nyhetsanvändning än vad framför allt ålder har.

Nyhetsintresse inverkar, naturligt nog, positivt på användning av de flesta studerade nyhetsmedier och vice versa. Personer med stort intresse för nyheter använder mer regelbundet olika nyhetsmedier. Detta är särskilt framträdande när det gäller intresse för nyheter från den egna kommunen och då särskilt för lokala nyheter från SVT och SR. Intresse för nyheter har liten eller ingen inverkan på användningen av kvällstidningar på papper och användning av nyheter via sociala medier.

Mellanmänsklig tillit har, relativt sett, liten inverkan på nyhetsanvändningen. Tendensen är att personer med hög tillit till andra människor är mer regelbundna användare av nyhetsmedier. Detta är särskilt tydligt för nationella tv-nyheter och morgontidningsläsning. För digitala nyhetsmedier kan inga skillnader beroende på mellanmänsklig tillit skönjas.

Många av de faktorer som analyserats ovan samvarierar med varandra. Därför har en ytterligare analys genomförts där samtliga faktorer plockas in samtidigt för att man ska kunna se betydelsen av dem i relation till varandra (visas ej i tabell). En sådan så kallad regressionsanalys visar tydligt på betydelsen av ålder för nyhetskonsumtion när allt annat är lika. För samtliga nyhetsmedier i analysen utom radio och tv på webben har ålder enskild signifikant betydelse för den regelbundna användningen och tar i stort sett ut alla andra förklaringsfaktorer. För traditionella nyhetsmedier innebär det att användningen är mer vanligt förekommande bland äldre, och för digitala nyhetsmedier är användningen vanligare bland yngre. I enstaka fall har även utbildningsnivå betydelse, och då genom att nyhetsanvändningen är mer utbredd bland högutbildade. För nationella tv-nyheter bidrar också intresset för nationella nyheter till förståelsen av regelbunden användning, och för morgontidning på webben finns signifikanta samband med intresset för nyheter från den egna kommunen. Men sammantaget är ålder den faktor som bäst bidrar till förståelsen av regelbunden nyhetsanvändning i så gott som samtliga medier.

Då nyhetskonsumtion är en integrerad del av människors vardag går det inte att säga något enkelt om vad de här skillnaderna i användning av olika nyhetsmedier skulle kunna få för konsekvenser i befolkningen. För detta krävs också innehållsanalyser som visar vad olika nyhetsmedier erbjuder, och också mer djupgående analyser som visar hur människor faktiskt uppfattar och tolkar de nyheter de tar del av. Men på ett mer övergripande plan konstaterar annan forskning att lokal journalistik ger människor en grund för lokalpolitiska frågor (Ohlsson 2013; Ohlsson m.fl. 2015) och sambanden mellan politiskt intresse och nyhetskonsumtion tycks ha förstärks över tid (Strömbäck m.fl. 2013).

Korrelationer – hur användning av olika nyhetsmedier hänger ihop

I kapitlets inledning beskrivs att många människors nyhetskonsumtion är sammansatt av flera nyhetsmedier och leverantörer. En korrelationsanalys visar på vissa sådana samband (tabell 4). Vi kan till exempel se att tittande på nationella nyheter och på regionala Västnytt från SVT är mycket starkt korrelerade. Det finns också starka samband mellan att använda morgon- och kvällstidningar på webben. Personer som läser morgontidning på webben tar också i stor utsträckning del av radio- och tv-nyheter på webben, använder utländska nyheter på nätet och har en del av sin nyhetskonsumtion via sociala nätverksmedier.

Tabell 4 Korrelationer mellan användning av olika nyhetsmedier, Västsverige 2015 (korrelationskoefficienter)

	Nyheter i lokala P4	Nationella radio-nyheter	Nationella tv-nyheter	Västnytt från SVT	Morgontidning, papper	Morgontidning, webb	Kvällstidning, papper	Kvällstidning, webb	Radio/tv-nyheter, webb	Utl. nyheter webb	Nyheter sociala medier
Nyheter i lokala P4											
Nationella radionyheter	,449**										
Nationella tv-nyheter	,313**	,178**									
Västnytt	,359**	,251**	,628**								
Morgontidning på papper	,247**	,186**	,298**	,301**							
Morgontidning på webb	-,009	,101**	-,043*	-,013	-,069**						
Kvällstidning på papper	,133**	,029	,157**	,137**	,183**	-,081**					
Kvällstidning på webb	,014	,007	,006	-,045*	-,091**	,402**	-,012				
Radio- och tv-nyheter på webb	,086**	,157**	,057**	,073**	-,035	,373**	,017	,222**			
Utländska nyheter	-,093**	0,02	-,107**	-,066**	-,115**	,305**	-,056**	,126**	,284**		
Nyheter i sociala medier	-,125**	-,007	-,214**	-,199**	-,227**	,334**	-,083**	,321**	,288**	,320**	

Kommentar: För frågornas lydelse, se kommentar till tabell 1. ** p<0.01, * p<0.05.

Källa: Den västsvenska SOM-undersökningen 2015.

Det finns också starka samband mellan att använda lokala nyheter i SR P4 och att använda nationella radionyheter, nationella tv-nyheter och regionala nyheter från Västnytt. Att läsa morgontidning på papper görs i stor utsträckning av samma människor som tittar på såväl nationella som regionala nyheter i tv.

Det finns också några nyheter där användningen uppvisar negativa samband. Det är framför allt användare av nyheter i sociala medier som särskilt utmärker sig genom att *inte* använda lokala radio- och tv-nyheter, nationella tv-nyheter och morgontidning.

Man kan skönja mönster i kombinationer av nyhetskanaler som med största sannolikhet kan kopplas tillbaka till individuella faktorer som ålder utbildning eller intresse. Men den viktigaste slutsatsen är kanske att konstatera att valet att använda flera olika nyhetskanaler är förhållandevis utbredd i den västsvenska befolkningen, vilket bekräftar resultaten i tidigare forskning (Chyi et al. 2010; Dimmick et al. 2004; Ohlsson 2013; Färdigh och Westlund 2014; Shehata och Wadbring 2012).

En sammansatt nyhetsvardag

Medie- och nyhetsanvändning är en av många viktiga delar i den sociala sammanhållningen i ett samhälle. Att alla, eller många, har tagit del av samma innehåll bidrar till att skapa gemensamma referensramar. Sett till den sammantagna nyhetskonsumtionen i Västsverige verkar i stort sett alla som deltagit i den västsvenska SOM-undersökningen vara med så till vida att det är en ytterst liten skara som aldrig tar del av några nyheter på regelbunden basis. På en övergripande nivå är västsvensarna en del av det samhälle som presenteras i lokala och nationella nyhetsmedier och via sociala nätverksmedier. Man måste samtidigt lyfta en varningens finger då vi inte vet något alls om nyhetskonsumtionen bland de som valt att inte delta i undersökningen. Här kan finnas grupper som faller utanför det funna mönstret.

Det visas tydligt i den här, och i tidigare studier, att användningen av olika nyhetsmedier och leverantörer skiljer sig när man jämför olika befolkningsgrupper. Lokala medier är mer använda bland äldre, digitala medier har en yngre publik och människor med stort politiskt intresse tar i större utsträckning del av alla nyhetsmedier. Den här undersökningen kan inte ge svar på vilken inverkan valet av olika nyhetsmedier har för känslan av sammanhållning. Det går heller inte att utläsa vikten av mängden exponering för nyhetsmedier.

Analysen har visat att det finns starka samband mellan användningen av olika public service-nyheter och morgontidning å ena sidan, samtidigt som personer som regelbundet tar del av nyheter via sociala medier *inte* orienterar sig mot dessa traditionella nyhetsmedier. En nyligen genomförd studie av unga människors användning av nyheter i sociala nätverksmedier visar att nyheter är vanliga i de här sammanhangen och att många litar på att flödena i olika applikationer som Facebook, Twitter och Instagram ska hålla dem uppdaterade om vad som händer

(Jervelycke Belfrage 2016). Vidare forskning bör ställa sig frågan om den här typen av mer oavsiktlig men ändå förväntad nyhetsanvändning har betydelse för känslan av samhörighet och delaktighet.

En fråga som inte dryftas mycket i forskningslitteraturen är huruvida sammanhållning och dess relation till medieanvändning kan ses på olika nivåer. Man kan tänka sig att vissa människor har ett behov av att identifiera sig med det mer närliggande lokalsamhället, medan andra känner samhörighet med ett vidare område och att medieanvändningen både speglar detta och är ett resultat av identifikationsnivån. Fördjupade analyser behövs för att få kunskap om när val av olika nyhetsmedier och nyhetsinnehåll har betydelse för samhörighetskänslan i olika grupper som har starkare och svagare anknytning till olika geografiska områden.

De resultat som funnits i den presenterade analysen visar inte på att människor skulle stå utanför av det skälet att de inte använder några nyheter. De personer som deltagit i den västsvenska SOM-undersökningen 2015 konsumerar nyheter och kan därför antas ha någon slags basnivå när det gäller exponering för dagsaktuella händelser. För att komma närmare relationen mellan denna användning och känslan av samhörighet behöver man studera hur mycket av nyhetsinnehållet man kognitivt tar till sig och införlivar i sitt medvetande. Detta tillsammans med kunskap om identifikationsnivåer och användning av nyhetsmedier gör fältet väldigt komplext. Jesper Strömbäck (2015) konstaterar att det inte är självklart vilka samband mellan medieanvändning och social sammanhållning som ska förväntas, eller vilka typer av medier eller medieutbud som kan antas vara viktigast. Den presenterade analysen bidrar med kunskapen om att nyhetsanvändningen är utbredd, om än ojämn, i den västsvenska befolkningen.

Referenser

- Bergström, Annika (2005) *nyhetsvanor.nu*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet.
- Bergström, Annika (2012) Nyhetsvanor med lokal anknytning. I Bergström, Annika (red) *Västsvensk vardag*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport nr 53.
- Bergström, Annika (2014) Nationellt och lokalt i tryck och digitalt. I Bergström, Annika och Ohlsson, Jonas (red) *Brytningstider*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Bergström, Annika (2016) Nyheter i sociala nätverksmedier. I Ohlsson, Jonas, Oscarsson, Henrik och Solevid, Maria (red) *Ekvilibrium*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Chyi, Hsiang Iris, Yang, Mengchieh Jacie, Lewis, Seth C och Zheng, Nan (2010) Use of and Satisfaction with Newspaper Sites in the Local Market: Exploring Differences between Hybrid and Online-Only Users. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 87(1): 62-83.

- Clerwall, Christer (2012) Nyhetskonsumtion I Värmland. I Nilsson, L, Aronsson, L, Norell, P O (red) *Värmländska landskap*. Karlstad : Karlstad University Press.
- Dimmick, John, Chen, Yan och Li, Zhan (2004) Competition Between the Internet and Traditional News Media: The Gratification-Opportunities Niche Dimension. *Journal of Media Economics* 17(1): 19-33.
- Ds 2013:19. *Svenska framtidsutmaningar*. Slutrapport från regeringens Framtidskommission. Stockholm: Regeringskansliet, Statsrådsberedningen.
- Elvestad, Eiri (2009) 'Introverted Locals of World Citizens? A Quantitative Study of Interest in Local and Foreign News in Traditional Media and on the Internet'. *Nordicom Review*, 30(2): 106-124.
- Elvestad, Eiri och Blekesaune, Arild (2008) 'Newspaper Readers in Europe: A Multilevel Study of Individual and National Differences'. *European Journal of Communication*, 23(49): 425-47.
- Färdigh, Mathias A och Westlund, Oscar (2014) Användning och icke-användning av kvällspressen: på papper, via dator, mobil och surfplatta. I Bergström, Annika och Oscarsson, Henrik (red) *Mittfåra & marginal*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport nr 61.
- Jervelycke Belfrage, Maria (2016) *Både slumpmässig och planerad. Ungas nyhetskonsumtion i sociala medier*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet. Arbetsrapport nr 74.
- Kleis Nielsen, Rasmus (2015) Introduction: The Uncertain Future of Local Journalism. I Kleis Nielsen, Rasmus (red) *Local Journalism. The Decline of Newspapers and the Rise of Digital Media*. London och New York, NY: I.B. Tauris & Co. Ltd.
- Lithner, Anders (2000) 'Alla läser tidningen. Nästan.'. I Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart (red) *Tryckt. 20 kapitel om dagstidningar i början av 2000-talet*. Göteborgs: Dagspresskollegiet, Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG), Göteborgs universitet.
- McQuail, Denis (2010). *McQuail's Mass Communication Theory*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications.
- Ohlsson, Jonas (2013) Tidningen och demokratin. I Bergström, Annika och Ohlsson, Jonas (red) *En region för alla?* Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport nr 60.
- Ohlsson, Jonas, Shehata, Adam och Wadbring, Ingela (2015) Lokala nyheter och lokala opinioner. I Bergström, Annika och Ohlsson, Jonas (red) *Alla dessa val*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Reuters Institute Digital News Report 2014*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Shehata, Adam och Wadbring, Ingela (2012) Allt fler står utanför nyhetsvärlden. I Oscarsson, Henrik, Weibull, Lennart och Bergström, Annika (red) *I framtidens skugga*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport nr 56.

- Skogerbø, Eli och Winsvold, Marte (2011) 'Audiences on the move? Use and assessment of local print and online newspapers'. *European Journal of Communication*, 26(3): 214-229.
- SOU 2015:94 *Medieborgarna & medierna. En digital värld av rättigheter och skyldigheter – möjligheter och ansvar*. Delbetänkande av medieutredningen. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Sternvik, Josefine (2010) 'Ungas nyhetskonsumtion – i en föränderlig nyhetsvärld. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart (red) *Nordiskt ljus*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport nr 50.
- Strömbäck, Jesper (2015) Social sammanhållning och medieanvändning. I Bergström, Annika, Johansson, Bengt, Oscarsson, Henrik och Oskarson, Maria (red) *Fragment*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Strömbäck, Jesper, Djerf-Pierre, Monika och Shehata, Adam (2013) The Dynamics of Political Interest and News Media Consumption: A Longitudinal Perspective. *International Journal of Public Opinion Research*, 25(4): 414-435.
- Taipale, Sakari (2012) The relationship between Internet use, online and printed newspaper reading in Finland: Investigating the direct and moderating effects of gender. *European Journal of Communication* 28(1): 5-18.
- Wadbring, Ingela och Bergström, Annika (2015) A print crises or a local crises? Local news use over three decades. *Journalism Studies*. DOI: 10.1080/1461670X.2015.1042988.
- Weibull, Lennart (1983) *Tidningsläsning i Sverige. Tidningsinnehav, tidningsval, läsvanor*. Stockholm: LiberFörlag.
- Westlund, Oscar och Weibull, Lennart (2013) Generation, life course and news media use in Sweden 1986–2011. *Northern Lights*, 11: 147-173.